

„Dejme dítěti představu celého vesmíru,  
je propojeno,  
vytvářelo jednotný celek.  
V mysli není nic, co dříve nebylo v rukou.“

**Maria Montessori**

**Od školního roku 2012/2013 se naše škola řadí mezi desítky škol v České republice s třídami s výukou podle Montessori principů.**

**„Pomoz mi, abych to dokázal sám...”**

Jedná se o hlavní krédo pedagogiky Marie Montessori. **Úkolem dospělých** není dítě formovat, odstraňovat mu z cesty překážky nebo jím dokonce manipulovat. Přílišná snaha dospělých ukázat nejvhodnější postup může vést ke ztrátě zájmu a k přerušení činnosti.

Neznamená to však, že necháme dítě tápat či dokonce chybovat. Musíme zvážit, kdy dítě naši pomoc potřebuje nebo dokonce počkat, až ji samo požaduje. Pro jeho vývoj je nesmírně důležité nechat jej soustředěně se zájmem pracovat, dělat chyby a učit se z nich.

Děti v Montessori třídě nejsou za chyby trestány nebo záporně hodnoceny, ale chyba má být samotnému dítěti ukazatelem toho, co si ještě potřebuje procvičit či zopakovat.

Chybu se dítě učí chápat jako běžný, přirozený projev v procesu učení, jako užitečnou součást řešení problémů a jako bohatý zdroj nových poznatků.

### Koncepcie programu Montessori umožňuje:

- využití vnitřní motivace a individuálních předpokladů a schopností
- komunikační dovednosti ve výuce
- integrovanou tematickou výuku

- kritické myšlení
- problémové vyučování
- skupinovou práci
- globální výchovu

Vzdělávací systém Montessori **vychází z potřeb dítěte. Rozvíjí jeho přirozené schopnosti, smyslové vnímání**

Nejdůležitější hesla v této metodě výuky a výchovy jsou: **bezpečnost, klid, spolupráce, ohleduplnost, láska**

V Montessori třídách se **dodržuje závazný obsah učiva** tak, aby dítě při přechodu na další stupeň školy mělo srovnatelné vědomosti.

Ve vyučování v Montessori třídách se dodržují **následující principy**.

### Část 1)

#### • ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ **Respektování senzitivních fází**

Je zvláštní vnímavost, která se vyskytuje v dětském věku. Má úlohu získávání určitých schopností a dovedností. Tato vnímavost trvá jen po určitou dobu a navždy se zakončí, ať už je dítě využilo či nikoliv. Stádium senzitivní fáze je dobré co nejvíce využít pro získávání určitých vědomostí a dovedností, protože je v odpovídající citlivé fázi pro dítě nejsnadnější a nemusí vynaložit velkou námahu a energii. Dospělý člověk nemůže tato citlivá období ovlivnit ani je nijak změnit. Může jen dítě pozorovat a připravit pro něj prostředí, které mu poskytne to, co právě potřebuje.

#### **Průběh senzitivních fází:**

##### 1. Pomalý začátek

2. Vrchol (je velmi snadno pozorovatelný)

3. Pomalé odeznívání

Některá období probíhají najednou, ale mají vrcholy v nestejném okamžiku.

### Druhy senzitivních fází:

□ 1. Fáze řeči

2. Fáze řádu

3. Fáze tříbení smyslů

4. Fáze fascinace malými věcmi

5. Fáze sociálních vztahů

6. Fáze pohybu □

• □ □ □ □ □ □ **Připravené prostředí jako výzva**

Je prostředí, které dítě motivuje, podněcuje a láká k učení. V tomto prostředí se děti volně pohybují a realizují. Důležitou součástí jsou didaktické pomůcky, pomáhají dětem poznávat okolní svět a v pozvolných krocích garantují trvalé pochopení učiva. Každá pomůcka má v sobě začleněnou kontrolu, aby dítě samo našlo případnou chybu bez pomoci dospělého. U dětí se

tak rozvíjí analytické myšlení, protože jsou schopny samostatně řešit problémové situace.

## **Práce ve věkově heterogenních skupinách**

Někdy se také označuje jako práce ve věkově smíšených skupinách. Podstatou je poskytnout dětem ve třídě větší příležitost pro spolupráci. Na základní škole se pro tyto účely zavádí tzv. trojročí, tedy sloučení tří ročníků. Dítě tak může prožít pozici nejmladšího, prostředního i nejstaršího. Záleží na každé škole a jejích možnostech, podle kterých si zvolí, jaké ročníky spojí a jestli vůbec. Takováto organizace zjednodušuje práci učiteli, protože děti často preferují pomoc od staršího spolužáka než od učitele, který může někdy radit více, než dítě potřebuje. Starší dítě tak vysvětlí mladšímu nové učivo a sám si jí tím zopakuje a procvičí. Věkově smíšené prostředí poskytuje i další výhody. Například dítě, které je v nějakém okruhu ve srovnání se svým vrstevníkem napřed či pozadu, tak mu toto prostředí umožní najít rovnocenné partnery mezi staršími či mladšími spolužáky. Výhodou je také, že se u starších dětí rozvíjí soucit a pečovatelské schopnosti a to díky pomoci mladším. Další pozitivum věkově heterogenních tříd je oboustranné ovlivňování rozdílně starých dětí, čerpání inspirace a rozvoj sociálních dovedností, ohleduplnosti, trpělivosti a tolerance.

## **Trojstupňová výuka**

Trojstupňová (třífázová) výuka se zavádí k výkladu a prezentaci nové látky. Zakládá se na třech po sobě jdoucích etapách, díky kterým dojde k úplnému pochopení nové látky.

## **Svobodná volba činnosti dětí**

Svobodná volba činností vychází z poznatku, který koneckonců potvrdila řada psychologických ontogenetických koncepcí. Každé dítě je k učení motivováno tím, že touží poznat okolní svět a jeho zákonitosti. Také touha po vzdělání je pro dítě velkou motivací. Svoboda volby zajišťuje uspokojení těchto potřeb podle svých osobních dispozic.

Pro uplatnění principu spontánní aktivity dětí v souladu se senzitivní periodou se v montessoriovském systému ruší princip stejného rozvrhu hodin pro všechny děti jedné třídy. Ze stejných důvodů se zde nezavádí frontální vyučování, ale mnohostranná obsahová a metodická diferenciací podle zájmu (vnitřních potřeb) dětí.